

Причини популярності фізико-математичних спеціальностей у контексті мотивації до навчання

Дьошин В., аспірант

На сьогоднішній день доволі актуальною є проблема невідповідності людини займаній посаді. Дуже велика кількість випускників вищих навчальних закладів сьогодні не працює за отриманою спеціальністю. Тобто є підстави говорити про сприйняття вищої освіти як своєї формальності, без якої неможлива кар'єра, професійна діяльність як така, фактично необхідності не знань, а лише диплома. Спробуємо з'ясувати мотивацію цих людей при вступі до вищого навчального закладу. Для початку виділимо два головні типи мотивації, які є загальними для різних професійних напрямів. Отже, традиційно один із них – 1) отримання диплома. Ця мотивація може не бути безпосередньо пов'язаною з конкретною спеціальністю, а пов'язаною суто із певним статусом. Другий – ще більш практичний: 2) широкі можливості застосування отриманих знань і вмінь на практиці.

Розглянемо такі дві категорії знань, як гуманітарні та пов'язані з точними науками. Схильність певної людини до тієї чи іншої галузі має диктувати вибір спеціальності. Розуміючи умовність поділу на «технарів» (умовне позначення; сюди ж віднесемо математиків і т.д.) та «гуманітаріїв» через неоднозначність і часто суперечливість психологічного портрету кожної окремо взятої особистості, слід враховувати більшу схильність особистості до того чи іншого напрямку й виходячи з цього – доцільність вибору майбутньої професії. Проте на практиці досить часто можемо спостерігати протилежний стан речей.

Річ у тому, що у нашому суспільстві було сформовано певну установку вищого рівня фізико-математичних спеціальностей порівняно з гуманітарними. Частково корені цього слід шукати у вихованні молодшого покоління старшим, що зростало у часи «фізичної романтики» (покоління так званих «фізиків-ліриків»), яка сформувала образ перспективного напрямку. На даний момент такі спеціальності вже не належать до престижних, проте складова соціально-психологічної установки зберігається й до сьогодні. Широке застосування технічних навичок у різних сферах

діяльності дає підстави студентам думати про великі перспективи. Насправді ж значна частина випускників відповідних спеціальностей у подальшому працює у напрямках, не пов'язаних із точними науками, плідна праця в яких пов'язана значною мірою з особистісними характеристиками (наприклад, журналістика або така популярна нині сфера діяльності, як менеджмент). Як певне відгалуження від вищенаведеного типу мотивації можна розглядати можливість використання отриманих знань, умінь і навичок якщо не у професійній діяльності, то у побуті. Цей мотив корисності діє більше як засіб самопереконавання у разі необхідності, але небажання вибору професійного напрямку.

Інше відгалуження, що має базою обидва «загальні» типи мотивації – отримання диплома, з яким «усюди візьмуть». Цей тип мотивації переважно характеризує абітурієнтів і в подальшому студентів, які по-справжньому не визначилися з професійною орієнтацією. Їх відсоток є досить високим. Нерідко такі студенти професійно не зорієнтовуються до самого кінця навчання. Таким чином, квазіуніверсальні знання та диплом-«всюдихід» створює ілюзію забезпеченості майбутнього та служить засобом самозаспокоєння, знімаючи необхідність у наполегливій праці та досягнення певних результатів під час навчання. Результатом є те, що значна кількість випускників фізико-математичних спеціальностей не працює за фахом. Навіть у випадках, коли людина працює за спеціальністю, спорідненою отриманій у вищому навчальному закладі, нерідко велику частину необхідних знань і вмінь вона набуває самостійно. У той же час знання й уміння, отримані під час навчання, значною мірою можуть не використовуватися.

Первинні корені проблеми слід вбачати у прихованій відсутності інтересу до себе (значною мірою штучно створеної вихованням) та залежності від соціальних установок. Існує необхідність у тому, щоб зорієнтувати людей на найсприятливіший вибір професії, виходячи з їхніх особистісних характеристик. Виявлення здібностей, певних спрямованостей особистості має стати пріоритетною задачею вітчизняної освітньої системи. По-перше, вірна професійна орієнтація є нездійсненою без

розвиненого процесу самопізнання. Спрямування людей (передусім молоді) на вивчення самих себе має бути пріоритетною задачею. По-друге, неоднозначність, багатоплановість, суперечливість особистості іноді потребує зовнішньої діагностики, результатом якої має стати орієнтація людини на найоптимальніший варіант професійну діяльність.

Список літератури:

1. Леонтьев В.Г. Психологические механизмы мотивации учебной деятельности. – Новосибирск, 1992. – 265 с.
2. Лапки Н.Н., Яковлева Н.В. Мотивация учебной деятельности и успешность обучения студентов вузов // Психологический журнал. – 1996. – № 4. – С. 34-40.
3. Токар Н.Ф. Динаміка мотивації в процесі професійної підготовки. // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4. – С. 151 – 154.
4. Кусакина С. Н. Мотивация поступления в вуз у старшеклассников и студентов // Психологическая наука и образование. 2008. №1. – С. 58 – 66

Психологічне благополуччя як запорука успішної навчальної та професійної діяльності

Денисенко П.А., аспірант

Для продуктивної роботи в непростих сучасних умовах людина потребує постійного формування та удосконалення навичок та накопичення досвіду як загального саморозвитку особистості, так і безпосередньо її інтелектуальних та навчальних здібностей та їх залучення до розв'язання поточних задач.

Психологічне благополуччя (psychological well-being) – це поняття, що має безпосереднє відношення до якості людського життя та включає в себе переживання щастя, відчуття усвідомленості свого існування, самоактуалізації та повноти життя. Західні дослідники пов'язали це визначення з необхідністю задоволення базових потреб людини, до яких вони віднесли: відчуття компетентності, самодетермінації та включення до значущих відносин.

Слід також відзначити ще два своєрідні компоненти механізму досягнення психологічного благополуччя: орієнтація на внутрішні цінності та автономна особистісна орієнтація. Мається